

Skripta iz islamskog vjerovanja (akide)

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, neka je salavat i selam na našeg posljednjeg Poslanika Muhammeda, na njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ga budu slijedili do Sudnjeg dana, a zatim:

Uz Allahovu pomoć, pripremio sam ovu kratku skriptu iz akide (islamskog vjerovanja) iz koje sam podučavao polaznike Ciklusa predavanja nekoliko puta, a cilj mi je da istim ponudim u printanoj verziji kako bi se svi što više okoristili, te da bude od koristi onima koji nisu bili prisutni. Nisam imao namjeru da bude opširna, nego sam skratio koliko god je bilo moguće, a da pri tome budu objašnjene temeljne činjenice uz dokaze, a dodatna objašnjenja su u audio verziji na internetu.

Skripta je pisana za početnike.

Ono što sam napisao tačno – to je od Allaha Uzvišenog, a ono što sam pogriješio – to je od mene i šejtana, pa molim Allaha da nam oprost. Svaka pozitivna kritika je dobro došla.

Skripta iz akide sačinjena je iz osam cjelina i to:

1. Osnovno o akidi,
2. Iman (vjerovanje),
3. Kufr (nevjerovanje),
4. Širk (mnogoboštvo),
5. Nifak (licemjerstvo),
6. Bidat (novotarije),
7. La ilahe illellah i
8. Muhammedu resulullah.

Skriptu pripremio: Nermin Avdić

Recenzija: mr. Elvedin Huseinbašić

1. Osnovno o akidi

Opća podjela islamskih nauka:

- **Akida – islamsko vjerovanje,**
- **Šerijat** – islamski propisi, a to podrazumijeva:
 1. Ibadeti – odnos prema Gospodaru Allahu Uzvišenom,
 2. Muamelati – odnos prema stvorenjima, i
 3. Ahlak (lijepo ponašanje) prema Allahu i prema stvorenjima.

Akida kroz historiju:

Čovječanstvo je stvoreno sa ispravnim vjerovanjem (akidom) od Adema, alejhis-selam, a nakon deset generacija se pojavilo prvo mnogoboštvo (širk).

Što se tiče ummeta Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, to je bilo na sljedeći način:

1. Od poslanstva do 37. god. po H

- jasnoća akide (bez razilaženja u temeljnim pitanjima i pristupu akidi),
- bilo je određenih pogrešnih shvatanja u akidi, ali se to odmah ispravljalo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra, Omera, Osmana i Alije u početku njegovog hilafeta, radijallahu anhum.

2. Od 37. god. do 100. god. po H

- od polovine hilafeta Alije, radijallahu anhu.
- obrazuju se prve sekte tj. prva skretanja u vjerovanju a razlog tome su političke prirode (sukobi među ljudima koji nisu bili ashabi, te su se obrazovale dvije skupine:
 - a. Haridžije** (havaridž) koji su smatrali da Alija nepravilno postupao te su se okrenuli protiv njega.
 - b. Šije** koja je suprotnost haridžijama (ali ne u današnjem smislu) jer su se oni organizovali oko Alije, radijallahu anhu, i stali u njegovu zaštitu.

- U ovom periodu su se pojavile još dvije sekte:

c. Kaderije: osnivač je Ma'bed el-Džuheni, živio u Basri. Prvi koji je počeo govoriti negativno o *kaderu* npr.

- da Allah ne zna šta će se desiti dok se ne desi,
- čovjek je tvorac svojih djela, a ne Allah.

Veliki učenjaci Ibn Hadžer i Kurtubi kažu da ove teze niko od ovog ummeta nije prihvatio, te da su nestale. Nakon određenog perioda neke ideje je preuzela sekta *muatezile*.

d. Murdžije: nastali su kao reakcija na postupak sekte *haridžije*.

Naime, haridžije smatraju da počinitelj velikog grijeha izlazi iz okvira islama i postaje nevjernik (kafir) dok murdžije smatraju da djela uopće ne utiču na vjerovanje (iman). Zastupaju da je dovoljeno vjerovati samo srcem.

Znači, iman Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhum, je isti kao iman nekog grijешnika od nas jer svi imaju iman u srcu.

3. Od 100. god. do 150. god. po H

U ovom periodu ističu se četiri osobe:

- **Vasil ibn Ata** (osnivač sekte *muatezile*):

Rođen u Medini (80. do 131. god po H), živio u Basri, učenik Hasana el-Basrija, poznatog učenjaka iz generacije *tabiina*, sve dok nije spomenuo tezu: "Položaj između dva položaja" tj. ko uradi veliki grijeh takav je između dva položaja: imana (vjerovanja) i kufra (nevjerovanja), ali opet na Sudnjem danu ući će u Vatru. Nakon spominjanja te teze Hasan el-Basri ga je odstranio iz svog sijela u kojem je podučavao učenike.

Zatim je Vasil samostalno održavao predavanja pa su zbog toga i cijela skupina ljudi dobili naziv **muatezile** po tome što su se odvojili jer ar. *'tizal* znači izdvajanje.

- **Džad ibn Dirhem:**

Ubijen je 124. god. po H. Stanovao u Damasku i tu je prvi put spomenuo tezu: "Kur'an je stvoren". U to vrijeme teza je bila odbijena, nisu je prihvatili nego su ga čak pojedini vladari tražili zbog toga. Pobjegao je u Kufu i tu se sreo sa Džehm ibn Safvanom koji je preuzeo od Džada tu ideju, preradio je te je po njemu postala poznata: "Stvaranje Kur'ana". Inače, Džad je prvi koji je počeo govoriti o negiranju Allahovih svojstava, pa ga je ta ideja i dovela na tezu: "Stvaranje Kur'ana".

- **Džehm ibn Safvan** umro 128. god. po H, iz Semerkanda, a živio u Tirmizu. Svrgnuo je vladara s prijestolja u svom mjestu. Poznate su njegove rasprave sa Mukatil ibn Sulejmanom.

Sekta je dobila ime po njemu: **džehmijje**.

Pored teze o "stvaranju Kur'ana" koja im se pripisuje, poznate su i druge njihove neispravne ideje:

- da čovjek nema slobodu izbora nego je prisiljen, nije odgovoran za svoja djela, Allah kažnjava po Svojoj volji koga želi, te da su Džennet i Džehennem prolazni.

- **Mukatil ibn Sulejman** umro 150. god. po H, bio je poznat kao mufessir (tumač Kur'ana). Nije osnovao posebnu sektu, a s obzirom da je Džehm negirao Allahova svojstva on je bio kao reakcija na taj stav, te je počeo poistovjećivati sa ljudskim svojstvima.

A inače kroz historiju, kad se pojavi sekta koja se udalji sa Pravog puta u jednu stranu odmah se obrazuje druga sekta kao reakcija koja vodi u suprotno.

4. Od 150. do 234. god. po H

U ovom periodu nisu se pojavljivale nove sekte nego je bila razrada starih ideja iz prethodnih perioda, pa je specifičnost ovog perioda međusobno miješanje ovih sekti.

Neki učenjaci ovaj period nazivaju **period muatezila** jer su širili svoje ideje.

Nakon toga, kao pravac su nestali, ali su njihove ideje ostale prisutne, pa su ih orijentalisti koristili.

5. Od 234. do 324. god. po H

U ovom periodu pojavljuju se dvije sekte:

- **Kullabijje** a osnivač je Abdullah ibn Seid, i
- **Kerramije** a njihov osnivač je Muhammed ibn Kerram.

I oni su govorili o temi Allahovih imena i svojstava...

Jezička definicija akide:

Akida – čvrst čvor, zavežljaj ar. *akd*.

Šerijatska definicija akide:

Akida je skup ubjeđenja izgrađenih na principima Kur'ana i Sunneta.

Ili: čvrsto vjerovanje u šest imanskih šartova.

Izvori islamske akide:

- **Kur'an** (svi ga prihvataju kao dokaz u akidi, međutim, racionalisti prilagođavaju sebi ajete onako kako njihovi razumi zaključuju, dok Ehlus-sunneh prihvata sve ajete),

Kur'an je objavljeni Allahov govor, nije stvoren, od njega je počeo i njemu će se vratiti.

- **Sunnet** (racionalisti prihvataju samo *mutevatir* hadise, a *ahad* hadise uzimaju samo ako je u skladu s razumom, dok Ehlus-sunneh prihvata sve vjerodostojne hadise).
 - Govor ashaba nije dokaz, ali se daje prednost ashabima zbog toga što su bili svjedoci Objave i imali su čist razum.

Ciljevi islamske akide:

1. Iskreno i isključivo obožavanje Allaha Uzvišenog,
2. Oslobođanje razuma i misli od robovanja bilo čemu,
3. Duševni rahatluk,
4. Očuvanje sredine u ibadetu i u odnosu s ljudima,
5. Marljivost i upornost u radu,
6. Izgradnja zdrave čiste zajednice koja je spremna sve žrtvovati za svoju vjeru,
7. Postizanje dunjalučke i ahiretske sreće.

Osobine islamske akide:

1. Usklađenost sa zdravom ljudskom prirodom,
2. Jasni izvori (Kur'an i sunnet),

3. Usklađenost s razumom (nikada vjerodostojan šerijatski tekst ne može biti u kontradiktornosti s razumom),
4. Jedinstvo (svi vjernici su imali istu akidu, od Adema, alejhi selam, do Sudnjeg dana),
5. Prosta i jednostavna (kada je beduin (pustinjak) mogao shvatiti ispravnu akidu, kako onda ne bi mogao intelektualac),
6. Da je ahiretska i da povezuje čovjeka sa Allahom Uzvišenim.

Koristi i fajde islamske akide:

1. Izvršavanje prve naredbe Allaha Uzvišenog: "O ljudi, obožavajte Gospodara vašeg..." (El-Bekare, 21),
2. Djelo neće čovjeku biti od koristi niti će mu biti primljeno dok ne bude musliman,
3. Zaštita od raznih sumnji i strasti u vjeri,
4. Znak da nam Allah Uzvišeni želi dobro i da nas je zavolio: "Kome Allah želi dobro poduči ga vjeri." (Buharija i Muslim),
5. Zaštita od ulaska u širk i novotarije, te nas tako čuva od vječnosti u Džehennemu.

Mezhebi (pravci) u akidi

1. Ehlul-kelam (racionalisti) – osnovna specifičnost je razumsko tumačenje Kur'ana i Sunneta.

Npr. U vjerodostojnom hadisu se spominje da se Allah spušta u posljednjoj trećini noći na zemaljsko nebo, a racionalisti smatraju da se ne spušta Allah Svojim bićem nego: milost ili melek.

U ovaj pravac spadaju: islamski filozofi, muatezile, eš'arije, maturidije, sufije i drugi.

Nastali su krajem 3. stoljeća po H, a veliku ekspanziju u 6. i 7. stoljeću po H.

2. Ehlus-sunneh (tradicionalisti) – prihvataju Kur'an i Sunnet onako kako je objavljen.

Opći smisao – upotreba tog izraza *u odnosu na šije*, dakle, sve grupe, osim šija.

Posebni smisao – upotreba tog izraza *u odnosu na novotare* (svako onaj ko radi novotarije, u akidi ili fikhu, s tim da se ne može reći za čovjeka da je novotar ako uradi jednu novotariju, nego postoje pravila) *i sljedbenike strasti* (sljedbenik strasti je svako onaj ko ima dokaz, a ne povede se za dokazom nego se povede za svojim strastima). U tom smislu, ulaze samo sljedbenici sunneta koji tvrde da će Allah Uzvišeni biti viđen na ahiretu i druga pravila.

Kako da prepoznamo Ehlus-sunneh?

1. Dokazivanje Kur'anom i sunnetom direktno bez indirektnog ili razumskog uplitanja,
2. Prihvataju sve vjerodostojne (sahih) hadise, bez obzira jesu li *mutevatir* ili *ahad*,
3. Koriste se šerijatskom terminologijom preuzetom iz Kur'ana i sunneta,
4. Nikoga ne slijede fanatično, osim Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem* (stav Ibn Tejmije),
5. Nemaju naziva po kome se poznaju. "Muslimani".

2. Iman

Jezička definicija:

Iman je vjerovanje i potvrđivanje vijesti.

Šerijatska definicija:

Vjerovanje u sve što je donijeo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, srcem, riječima i djelima.

Sastoji se iz 70 i nekoliko dijelova. Najveći su riječi: "La ilahe illellah", a najmanji skloniti prepreku s puta.

Vrste imana s obzirom na detaljnost:

- **Iman mudžmel (uopćeno)** – da čovjek vjeruje u Allaha i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i sve što je u vezi vjere, ali ne zna mnogo o tome.
- **Iman mufesal (podrobno)** – vjerovanje u detaljnosti o vjeri, kao npr. da postoji Sirat-ćuprija, Vaga za djela na Sudnjem danu i sl.

Sušтина imana:

- ❖ Da se nalazi u srcu,
- ❖ Potvrda jezikom (šehadet),
- ❖ Rad riječima i djelima.

U jednoj arapskoj poslovi se kaže: "Iz svake posude izlazi ono što je u njoj."

Temelji (ruknovi) imana:

1. Vjerovanje u Allaha Uzvišenog,
 2. Vjerovanje u Njegove meleke,
 3. Vjerovanje u Njegove knjige,
 4. Vjerovanje u Njegove poslanike,
 5. Vjerovanje u Posljednji dan,
 6. Vjerovanje u kader.
- Dokaz za ovo je "Džibrilov hadis" u Sahihu Muslima.

2.1 Vjerovanje u Allaha Uzvišenog

Najvažnije četiri činjenice u vezi vjerovanja u Allaha Uzvišenog su:

1. Allahovo postojanje,
2. Allahovo gospodarstvo,
3. Obredoslovlje (ibadeti),
4. Allahova lijepa imena i savršene osobine.

Riječ "Allah" spomenuta je 10 062 puta u Kur'anu, posebno ili s nekom osobinom, prosječno 20 puta po stranici.

(šejh Sulejman el-Eškar)

1. Allahovo postojanje

Postoje četiri vrste dokaza da Allah postoji:

a. Ljudska priroda

(فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)

"Ti okreni lice svoje pravoj vjeri, kao pravi vjernik, vjeri prema kojoj je Allah stvorio ljude." (Rum, 30)

"Svako novorođenče se rađa u islamu, zatim ga njegovi roditelji učine jevrejom, kršćaninom ili vatropoklonikom." (Buharija)

b. Razum

(أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ)

"Jesu li oni stvoreni iz ničega ili su sami sebe stvorili?" (Tur, 35)

Ajet navodi na razmišljanje da oni nisu stvorili sami sebe niti da su stvoreni iz ničega, nego da ima Stvoritelj.

c. Šerijat (Kur'an i hadis)

Cjelokupna objava je dokaz.

- Ajetul-Kursij (El-Bekare, 255)
- Suretul-Ihlas.

d. Čulo

Dokaz je na dva načina:

- a. Mu'džize (dakle, vide ili osjete mu'džizu i to je dokaz, kao npr. rascijepljenje mjeseca za vrijeme Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem)
- b. osjetimo da Allah Uzvišeni postoji tako što se odaziva na dove, određuje događaje i sl. (El-Enfal, 9)

2. Allahovo gospodarstvo (rububijjet)

- Riječ rububijjet je izvedena iz imenice Rab–Gospodar.
- Vrste gospodarstva:
 - **Opće** – Allah je Gospodar svega,
 - **Posebno** – Allah kao Gospodar vjernika, tj. koji su Ga priznali kao Gospodara.

Šerijatska definicija:

Rububijjet je vjerovanje u troje:

- **Da je Allah Uzvišeni Stvoritelj** (tj. Stvoritelj baš svega)

(إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ)

"Gospodar vaš je Allah, Koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se nadvisio nad Aršem; On tamom noći prekriva dan, koji ga u stopu prati, a Sunce i Mjesec i zvijezde se pokoravaju Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!" (El-E'araf, 54)

- Čovjek nikada ništa nije stvorio, nego ono što je Allah stvorio, čovjek oblikuje.
- **Da je Allah Uzvišeni Vlada**

(يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ)

"On uvodi noć u dan i uvodi dan u noć, On je potčinio Sunce i Mjesec – svako plovi do roka određenog; to vam je, eto, Allah. Gospodar vaš, carstvo je Njegovo! A oni kojima se, pored Njega, klanjate ne posjeduju ništa." (Fatir, 13)

Allahova vlast podrazumjeva dvoje:

- da Allah Uzvišeni posjeduje sve i
- da Allah Uzvišeni sa svim vlada i upravlja.
- **Da je Allah Uzvišeni Onaj Koji upravlja** (za čovjeka je bolje reći da **upravlja**, nego da **vlada**).

3. Uluhijjet

Jezička definicija: ilah–bog,

Tevhid uluhijjet = tevhid ibadeta

(شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

"Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega, - a i meleki i učeni -, i da On postupa pravedno. – Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!" (Alu Imran, 18)

Srž poslanstva je bio tevhid ibadeta.

Ibadet je sve što Allah voli i s čime je zadovoljan od riječi i djela, javnih i tajnih. (Ibn Tejmije)

Ruknovi ibadeta su: potpuna **poniznost i ljubav**.

"Bogovi" koje obožavaju mušrici **nemaju nijednu osobinu** Boga: ne donose nikakvu korist obožavateljima, niti otklanja štetu, ne mogu produžiti život, ne mogu usmrtiti ...

Ovaj racionalan dokaz sadržan je u Kur'anu:

(وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا)

"Neki pored Njega božanstva prihvataju koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju da od sebe neku štetu otklone ni da sebi kakvu korist pribave i koja nemaju moći da život oduzmu, da život daju i da ožive." (El-Furkan, 3)

(أَيُّشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ)

"Zar da Njemu smatraju ravnim one koji ne mogu ništa da stvore, i sami su stvoreni, i koji im ne mogu pomoći niti mogu da pomognu sebi?" (El-E'araf, 191 i 192)

Islamski učenjaci kažu da sljedeći ajeti sijeku korijene širka:

(قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّن ظَهِيرٍ وَلَا يَنْتَفَعُونَ الشَّفَاعَةَ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ)

Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći. Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti. I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: "Šta je to rekao Gospodar vaš?" – "Istinu" – odgovoriće, On je uzvišen i velik." (Saba', 22 i 23)

- Mušrici su smatrali da je Allah Stvoritelj, a to podrazumjeva da Ga treba i obožavati:

(قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْنَ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصِرُّوْنَ)

"Upitaj: 'Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim?' – 'Allah!' – reci će oni -, a ti reci: 'Pa zašto Ga se onda ne bojite? To vam je Allah, Gospodar vaš istinski! Zar poslije istine ima išta osim zablude? Pa kuda se onda odmećete?'" (Junus, 31 i 32)

4. Allahova lijepa imena i savršene osobine

Šerijatska definicija:

Potvrđivanje imena i osobina u Kur'anu i Sunnetu na način koji dolikuje Allahu, bez poistovjećivanja, bez negiranja, bez izmjene i bez ulaska u kakvoću.

(وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!" (El-E'araf, 180)

"Ko traži od Allahovih osobina on je mušrik." (Ibn Tejmijje)

Npr. "O Allahova milosti, smiluj mi se."

U vezi s razilaženjem, većina sekti se pojavila u ovoj vrsti tevhida.

U vezi sa imenima i osobinama ne smiju biti četiri činjenice:

a. Poistovjećivanje (tešbih)

(da čovjek poistovjećuje Allaha sa stvorenjima, npr. da se kaže: "Allah se spušta na zemaljsko nebo, kao što se ja spuštam niz stepenice."

Mušebbihe – sekta koja **poistovjećuje** Allahove osobine sa osobinama stvorenja, npr. da neko kaže da je Allahova ruka kao čovjekova ruka.

b. Nijekanje (ta'til)

(da čovjek kaže da Allah nema lice, ruku i sl.)

Muattile – sekta koja je **negirala** Allahove osobine iz straha da ne bi poistovjećivali Allaha sa stvorenjima

Odgovor muattilama : "Niko nije kao On! On sve **čuje** i sve **vidi**." (Šura, 11)

Mušebbihe obožavaju kipa, a muattile obožavaju nepostojećeg boga. (Ibn Tejmijje)

c. Bez mijenjanja ili iskrivljavanja značenja (tahrif)

- **Tekstualni:** **وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا** "A Allah je razgovarao s Musaom" tj. sa dammom na harfu **ha** u riječi **Allah**.

Maturidije kažu: "Allah ne govori", tj. kažu sa fethom na harfu **ha** u riječi **Allah**, pa bi tako značenje ajeta bilo: "Musa je razgovarao s Allahom."

- **Po značenju**

"Allahova ruka je iznad njihovih ruku." (El-Feth,10) – ovu su protumačili kao: "**Allahova snaga** je iznad njihovih."

d. Kakvoća (postoji, ali ne ulazimo u kakvoću)

2.2 Vjerovanje u meleke

Meleki su za nas nevidljiva bića koji su stvoreni od svjetlosti. Ne rade grijeha nego obavljaju obaveze kako im je Allah naredio i samo robuju Njemu, nemaju mogućnost izbora da nešto urade ili ne, nisu ni muškog niti ženskog roda nego posebna Allahova stvorenja (أشهدوا خلقهم) "Zar su oni prisustvovali njihovom stvaranju?!".

Postoje meleki koji su na sedždi i ruku'u od kako su stvoreni sve do Sudnjeg dana i onda će podignuti glavu i reći: (سبحانك ما عبدناك حق عبادتك) "Neka si slavljen, nismo Te obožavali istinski kako zaslužuješ!"

Žive među nama: ne ulaze u kuću u kojoj ima pas i slika.

Melek dođe prije rođenja čovjeka dok je u utrobi majke i budu tada naređene četiri stvari: nafaka, vrijeme smrti, djela i da li će biti sretan ili nesretan.

Posjeduju krila, nije istina da su meleki neka velika sila i sl. jer ne znači da sve što ne vidimo da ne postoji, npr. gdje je duša onda a znamo da postoji?!

Niko ih ne može vidjeti u pravom obliku osim kome Allah dozvoli, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Džibrila dva puta u pravom liku:

(وَلَقَدْ رَأَهُ بِالأُفُقِ المُبِينِ)

"on ga je na obzorju jasnom vidio." (Et–Tekvir, 23)

Prekrio je horizont zbog veličine, 600 krila.

Drugi put ga je vidio na Mi'radžu:

(وَلَقَدْ رَأَهُ نَزَلَةً أُخْرَى عِنْدَ سِدْرَةِ المُنْتَهَى)

"On ga je i drugi put vidio, kod Sidretul-muntehaa." (En–Nedžm, 13 i 14)

Događaj sa Merjem, kada joj je došao melek; kada su meleki došli Ibrahimu, alejhis-selam i nisu jeli hranu a krenuli da unište narod Luta, alejhis-selam...

Spomenuti su u Kur'anu i sunnetu na više mjesta.

- Početak sure Fatir.

- "Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara Njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha i **meleke Njegove** i knjige Njegove i poslanike Njegove." (El-Bekare, 285)

- Hadis Džibrila...

Šartovi vjerovanja u meleke

1. Vjerovanje u njihovo postojanje

(وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ)

"A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti!' – oni rekoše: 'Zar će Ti namjesnik biti onaj koji će na njoj nered činiti i krv prolijevati? A mi Tebe veličamo i hvalimo i, kako Tebi dolikuje, štujemo.' On reče: 'Ja znam ono što vi ne znate.'" (El-Bekare, 30)

- Hadis o melekima na Bejtul-ma'muru (Kaba iznad sedam nebesa za meleke) (70 000 meleka),

* Uslov imana je vjerovanje u meleke po konsenzusu (idžmau) učenjaka.

2. Vjerovanje po imenima čija su imena spomenuta, a uopćeno vjerovanje u one čija imena nisu spomenuta u Kur'anu i Sunnetu.

- Džibril, Melek smrti, Israfil, kiramun katibun, Malik i dr.
- "Zaškripala su nebesa, a kako i ne bi kada nema pedlja a da nema meleka na njima." (hadis)

3. Vjerovanje u osobine koje su došle o njima iz Kur'ana i sunneta

- Pretvaranje u ljude (ashab Dihje el-Kelbi) i sl.

4. Vjerovanje u posebna djela koja rade koja su spomenuta u Kur'anu i sunnetu

- Pisari djela, čuvari čovjeka, Melek smrti, melek za kišu i dr.

Plodovi vjerovanja u meleke

1. Spoznaja Allahove veličine, snage i vlasti,
2. Zahvalnost Allahu Uzvišenom Koji je zadužio neka stvorenja da ispune naše potrebe,
3. Ljubav prema melekima zbog njihove pokornosti Allahu Uzvišenom,
4. Podstrek na ibadet.

2.3 Vjerovanje u knjige (objave)

To podrazumjeva vjerovanje i čvrsto uvjerenje da je Allah Uzvišeni slao knjige (objave) koje su ljudima prenosili Allahovi poslanici.

(أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ)

"Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegovog, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i **knjige Njegove**, i poslanike Njegove..." (El-Bekare, 285)

- Hadis Džibrila,

- Idžma' (konsenzus učenjaka)

Knjige spomenute u Kur'anu:

- **Tevrat** – objavljen Musau, alejhis-selam.

(إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ)

"Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo." (El-Maida, 44)

- **Indžil** – objavljen Isau, alejhis-selam.

(وَقَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ)

"Poslije njih smo Isaa, sina Merjemina, poslali, koji je priznavao Tevrat prije njega objavljen, a njemu smo dali Indžil, u kome je bilo uputstvo i svjetlo, i da potvrdi Tevrat, prije njega objavljen, u kome je takođe bilo uputstvo i pouka onima koji su se Allaha bojali." (El-Maida, 46)

- **Zebur** – objavljen Davudu, alejhis-selam.

(وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا)

"Gospodar tvoj dobro zna one na nebesima i one na Zemlji; Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali, a Davudu smo Zebur dali." (El-Isra, 55)

- **Suhufi** – objavljeni Musau i Ibrahimu, alejhima selam.

(إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى)

"Ovo, doista, ima u listovima davnašnjim, listovima Ibrahimovim i Musaovim." (El-E'ala, 18, 19)

Šartovi vjerovanja u knjige

1. Vjerovanje da su od Allaha Uzvišenog (nisu od Džibrila, niti od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, niti od bilo koga drugog).
2. Vjerovanje u imena knjiga koje su spomenute, a koje nisu spomenute vjerujemo uopćeno.
3. Vjerovanje u ono što je od njih vjerodostojno sačuvano od vijesti.
4. Rad po važećim (nederogiranim) propisima, tj. rad po Kur'anu jer on je važeći, a od prijašnjih objava uzima se samo ono što je Kur'an potvrdio.

- Sve su objave derogirane Kur'anom.

Plodovi vjerovanja u knjige

1. Spoznaja Allahove milosti prema nama jer nas nije ostavio bez upute.
2. Spoznaja Allahove mudrosti u postepenosti tih objava.
3. Zahvala Allahu Uzvišenom na toj blagodati.

2.4 Vjerovanje u poslanike

Poslanici su ljudi kojima je Allah Uzvišeni naredio šerijat (Zakon) da ga dostave ljudima. Prvi je Nuh, alejhis-selam, a posljednji je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Broj vjerovjesnika je 124 000 a poslanika tri stotine i nekoliko, što ukazuje na razliku među njima.

Vjerovjesnici su bili ljudi koji su imali zadatak da obnove i potvrde šerijat poslanika prije njih i obaveza je da dostave poslanicu ljudima.

Šartovi vjerovanja u poslanike

1. Vjerovanje da su poslani od Allaha Uzvišenog. Ko bi negirao jednog poslanika to bi značilo negacija svih. Podrazumjevaju se i vjerovjesnici. Misli se na sve vjerovjesnike i poslanike spomenute u Kur'anu i vjerodostojnom sunnetu.

2. Vjerovanje u imena onih čija su imena spomenuta, a oni koji nisu spomenuti vjerujemo uopćeno.

Najodabraniji poslanici su spomenuti u sljedećem ajetu: (ulul-azm)

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

"Mi smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od **tebe**, i od **Nuha**, i od **Ibrahima**, i od **Musaa**, i od **Isaa**, sina Merjemina smo čvrst zavjet uzeli".

(El-Ahzab, 7)

Takođe su spomenuti u suri Šura u 13. ajetu.

(شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ)

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovjedajte i u tome se ne podvajajte!"

3. Vjerovanje u ono što je vjerodostojno preneseno o njima, tj. Kur'an i Sunnet.

4. Rad po onome s čime je došao poslanik. Za nas danas to je rad po šerijatu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Plodovi vjerovanja u poslanike

1. Uputa
2. Spoznaja Allahove milosti prema robovima,
3. Zahvalnost Allahu Uzvišenom na toj blagodati,
4. Ljubav i poštivanje prema svim poslanicima.

2.5 Vjerovanje u Zadnji dan

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي
أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
بَعِيدًا)

- "O vjernici, vjerujte u Allaha, i Poslanika Njegova, i u Knjigu koju On Svome Poslaniku objavljuje, i u Knjigu koju je objavio prije. A onaj ko ne bude vjerovao u Allaha, i u meleke Njegove, i u knjige Njegove, i u poslanike Njegove, i u **onaj svijet** – daleko je zalutao." (En–Nisa, 136)

- Hadis Džibrila.

Nazvan je Zadnjim danom (Jevmul-ahir) jer poslije njega nema ni dana ni noći.

- Jevmul-ahir (Zadnji ili posljednji dan) je dan kada će nestati dunjaluka.
- Jevmul-kijame (Dan ustajanja) je dan kada će ljudi biti proživljeni.
- Jevmud-din (Dan polaganja računa) je Sudnji dan, a ima još mnogo naziva, kao npr. Jevmul-hisab (Dan obračuna), Jevmul-džemi' (Dan skupljanja), Jevmul-hulud (Dan vječnosti), Jevmul-hasreti (Dan kajanja), El-Hakka (Čas neizbježni), El-Gašijeh (Teška nevolja), El-Vakia (Veliki događaj) i dr.

Šartovi vjerovanja u Zadnji dan

1. Vjerovanje u proživljenje, tj. oživljavanje umrlih poslije drugog puhanja u rog.

(يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْنا إِنَّا كُنَّا
فَاعِلِينَ)

"Onoga Dana kada smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo **ponovo iz ništa stvoriti**, - to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti. (El–Enbija, 104)

2. Vjerovanje u obračun.

(إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابُهُمْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ)

"Nama će se oni, zaista vratiti i pred Nama će, doista **račun polagati!**"

(El-Gašijeh, 25,26)

3. Vjerovanje u Džennet i Džehennem.

Osim ova tri šarta, vjerovanje u Zadnji dan podrazumjeva sve što će se desiti poslije smrti, kao npr. kabursko iskušenje, puhanje u sur i sl.

Plodovi vjerovanja u Zadnji dan

1. Podsticaj da se rade dobra djela,
2. Odustajanje od loših djela,
3. Utjeha za vjernike za sve što ne postignu na dunjaluku da će dobiti u Džennetu.

2.6 Vjerovanje u odredbu dobra i zla (kader)

Kader je Allahova odredba svega stvorenog u skladu sa Njegovim vječnim znanjem i mudrošću.

Većina učenjaka kaže da je *kader* i *kada* isto, dok neki učenjaci kažu da je *kader* odredba oduvijek, a *kada* odredba onda kada se desi. Ovo je terminološki, ali suština je ista.

- Sekta koja negira kader naziva se **kaderije**.

Šartovi vjerovanja u kader

1. **El-Ilm** (znanje) – da vjerujemo da je Allah Uzvišeni oduvijek znao, detaljno i uopćeno, oduvijek i zauvijek, sve što je vezano za Njegova djela ili djela Njegovih stvorenja.

(اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا)

"Allah je sedam nebesa i isto toliko zemalja stvorio; Njegovo naređenje na sve se njih odnosi, a nek znate da je Allah kadar sve **i da Allah znanjem Svojim sve obuhvata!**" (Et-Talak, 12)

Savršenstvo Allahovog znanja:

- Nije bilo neznanje prije znanja,
 - Neće doći neznanje (zaborav)
- 2. *El-Kitabe*** (pisanje) – da vjerujemo da je znanje (dio znanja) koje je znao zapisao u Levhi-mahfuz (pomno čuvana ploča).

(أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)

- "Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? **To je sve u Knjizi**; to je, uistinu, Allahu lahko!" (El-Hadž, 70)
 - Od Abdullaha ibn Amra ibn Asa, radijallahu anhum se prenosi: "Čuo sam Allahovog poslanika da je rekao: 'Allah je zapisao šta će se dogoditi 50 000 godina prije stvaranja nebesa i Zemlje.'" (Muslim)
- 3. *El-Mešie*** (volja ili htijenje) – da vjerujemo da sve ono što Allah Uzvišeni zna i što je zapisao da je htio da se to desi.

(وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ)

"Allah radi šta hoće." (Ibrahim, 27)

Postoje dvije vrste volje ili htijenja:

- ***Kosmička volja*** – nemamo utjecaja na nju (kada ćemo se roditi, kada ćemo umrijeti, kada će pasti kiša i sl.) Za nju nećemo biti pitani.
- ***Šerijatska volja*** – vezana je za obožavanje i pokornost Allahu Uzvišenom, i za to će se odgovarati pred Njim. Allah Uzvišeni ukazuje na to:

(وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ)

"i reci: 'Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće – neka vjeruje, a ko hoće – neka ne vjeruje!'" (El-Kehf, 29)

4. *El-Halk* (stvaranje) – da vjerujemo da je sve Allah Uzvišeni stvorio.

(اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ)

- "Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim." (Ez-Zumer, 62)

(الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ نَقْدِيرًا)

- "Onaj kome pripada vlast na nebesima i na Zemlji, Koji nema djeteta, Koji u vlasti nema ortaka i Koji je **sve stvorio** i kako treba uredio!" (El-Furkan, 2)

Plodovi vjerovanja u kader

1. Oslanjanje na Allaha prilikom prakticiranja sebeba (uzroka), jer ko poznaje kader i vjeruje u njega zna da se sve događa sa Allahovom voljom.
2. Čovjek koji vjeruje u kader ne oholi se kada postigne što je želio jer zna da je to od Allaha Uzvišenog.
3. Duševni smiraj i rahatluk zbog kadera koji se odvija nad njim jer ne može utjecati na njega, zato ga ne žalosti mnogo.

3. Kufr (nevjerovanje)

Suština imana: u srcu, riječima i djelima.

Kur'ansko–hadiski tekstovi upućuju na to da iman (vjerovanje) čovjeka nije ispravno i neće biti prihvaćeno, osim sa dvije stvari: značenje dva šhadeta, tj.:

1. Potpuna pokornost Allahu Uzvišenom čineći Ga Jednim i
2. Odricanje od nevjerstva (kufra) i mnogoboštva (širka) i svih njihovih vrsta.

A čovjek se ne može odreći nečega niti biti u oprezu od toga, osim kada ga spozna, pa je znanje o tome nužno potrebno: spoznaja tevhida kako bi se po tome radilo i spoznaja kufra i širka kako bi ga se klonili.

Jezička definicija: prekrivanje, zastiranje, ar. *kefere*.

- Postoje dvije vrste kufra: Veliki kufr i Mali kufr.

Veliki kufr – je onaj koji izvodi iz vjere. Npr. ko kaže da nema Boga, ko negira postojanje meleka ili bilo koji od imanskih ruknova.

Vrste Velikog kufra:

1. Negiranje i utjerivanje u laž Objave

Npr. da čovjek ne vjeruje u Kur'an ili dio Kur'ana. Dokaz:

(وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ)

"I ima li onda nepravdnijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži ili poriče Istinu koja mu dolazi? I zar nevjernicima nije mjesto u Džehennemu?" (Ankebut, 68)

Takođe: nevjerstvo (kufr) jevreja u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellam, kao što kaže Uzvišeni:

(وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَّا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ)

"A kada im Knjiga od Allaha dolazi, koja priznaje kao istinitu Knjigu koju imaju oni – a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili – i kada im dolazi ono što im je poznato, **oni nevjeruju u to**, i neka zato stigne nevjernike Allahovo prokletstvo!" (El-Bekare, 89)

2. Kufr odbijanja i oholosti

Npr. Iblis. Dokaz:

(وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ)

"A kada rekosmo melekima: 'Poklonite se Ademu!' – oni se pokloniše, **ali Iblis ne htjede, on se uzoholi i posta nevjernik.**" (El-Bekare, 34)

3. Kufr sumnje i kolebljivosti

- Sumnja od nečega ili u nešto što je došlo u Kur'anu,
- Sumnja da je kufr kufr.

Dokaz:

"I uđe u vrt svoj nezahvalan Gospodaru svome na blagodatima, govoreći: 'Ne mislim da će ovaj ikada propasti, i ne mislim da će ikada Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovoga naći.' I reče mu drug njegov, dok je s njim razgovarao: 'Zar ne vjeruješ u Onoga Koji te je od zemlje stvorio, zatim od kapi sjemena, i najzad te potupnim čovjekom učinio? Što se mene tiče, On, Allah, moj je Gospodar i ja Gospodaru svome ne smatram ravnim nikoga.'" (El-Kehf, 35–38)

4. Kufr izbjegavanja Upute

Da čovjek ne želi da spozna Istinu, nego je izbjegava.

Dokaz:

(مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُّعْرِضُونَ)

"Mi smo nebesa i Zemlju i ono što je između njih mudro stvorili i do roka određenog, ali nevjernici okreću glave od onoga čime im se prijete." (El-Ahkaf, 3)

5. *Kufr licemjerstva*

Dokaz:

(ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ)

"To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju." (El-Munafikun, 3)

Mali kufr – je svaki Veliki grijeh koji ne izvodi iz vjere, a nazvan je u šerijatskim tekstovima kufrom.

- "Psovanje muslimana je Veliki grijeh, a borba protiv njega je kufr." tj. ne misli se na kufr koji izvodi iz islama. Dokaz tome je borba među ašhabima.

Mali kufr je nijekanje blagodati, kao npr. kada su žene nijekale blagodati prema mužu.

"Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, **a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio**, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah." (En-Nahl, 112)

Govor o tekfiru (proglašavanju muslimana nevjernikom) je uopćenog smisla a kada želimo da protekfirmo pojedinca onda se moraju:

-**Odstraniti prepreke**: da se pogrešno ne protumači djelo, da ne bude prisiljen, da ne bude neznalica po tom pitanju (da nije došao do njega dokaz) niti mu je došlo neko opravdanje i sl.

Pa je to posao učenjaka, a ne običnih ljudi.

-**Uspostaviti uslovi**: da mu se dostavi dokaz i razumije taj dokaz, pa ne prihvati.

Učenjaci nisu protekfirmili muatezile zbog fitne "stvaranja Kur'ana", niti kaderija radi kadera zbog pogresnog tumačenja (te'vila), tj. potrudili su se shodno

šerijatskim tekstovima i pogriješili u tome, pa ih učenjaci ehlu-sunneta nisu proglasili nevjernicima.

- Ako bi čovjek izgovorio riječima kufr ne bi izašao iz islama dok se ne bi upotpunili prethodni uslovi.
- Postoje hadisi koji govore o tome da je neko djelo kufr, a ne želi se reći time nevjerstvo, nego da je to djelo kufra, nego pretjerivanje tog djela, i poricanje blagodati. Npr.

Ružan govor o porijeklu, veliko oplakivanje mrtvog i sl. a niko od učenjaka nije rekao da je to kufr koji izvodi iz islama.

4. Širk

Jezička definicija:

Pridruživanje jednog ili više nečemu.

Šerijatska definicija:

Obožavati nekoga sa Allahom.

- To je najveći vid zuluma jer se postavlja neko ili nešto na mjesto Allaha a to mu ne pripada.
- Najveći grijeh

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ)

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostiće manje grijeha od toga, kome On hoće." (En-Nisa, 48)

Prvi širk na zemlji:

Kada je pet dobrih ljudi umrlo iz vremena Nuha, alejhis-salam: *Ved, Suva', Jegus, Jeuk* i *Nesr* (imali su visok stepen dobročinstva među ljudima), kada su preselili došao je šejtan njihovim nasljednicima koji su bili još uvijek pod utjecajem žalosti zbog njihovog preseljenja, pa ih je pozvao u dvoje:

1. da dugo borave pored njihovih kaburova kako bi ih podsjetili ovi dobri robovi na pobožnost ("Ne priliči vam da se zabavite svojim dunjalukom i obavezama a da zaboravite svoje dobre prethodnike nego im dajte dio svog vremena boraveći pored njihovih kaburova kako bi vas podsjetili na dobročinstvo, da'vu i sl.")

2. da naprave kipove u njihovom liku sa istim ciljem podsticanja na dobročinstvo, jer ponekad se dešava da ljudi ne mogu zbog obaveza redovno dolaziti na kaburove pa da imaju u svojim kućama, radnjama, putovanju i sl.

Ovu generaciju je šejtan napustio i zadovoljio se time, ali kada su oni umrli došao je njihovim nasljednicima (to je dokaz da šejtan ima dugoročne ciljeve i nije uslov u zavođenju čovjeka da se korist desi ubrzo), pa im je rekao da su ti kipovi napravili njihovi očevi pa kada zatraže pomoć oni bi im pomogli, kada ih zamole nešto udovolje im, pa ih je uveo time u ŠIRK (mnogoboštvo).

Tako da možemo primjetiti da i u današnje vrijeme isti su uzroci ulaska u širk.

Dvije vrste širka: **Veliki širk i Mali širk.**

- 1. Veliki širk je** ubjeđenje da pored Allaha postoji drugi bog. Kada se u Kur'anu spomene širk misli se na Veliki širk, a Mali širk je spomenut u mutevatir hadisima.

Postoje tri vrste Velikog širka:

- **Širk u Allahovom gospodarstvu (rububijjetu),**

(فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى)

"Ja sam gospodar vaš najveći!" – on je rekao (Nazijat, 24) – misli se na faraona.

- **Širk u obožavanju (uluhijjetu)**

Činiti ibadet nekome drugom mimo Allaha.

(أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ)

"A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: "Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili" – Allah će njima, zaista, presuditi o onome u čemu su se oni razilazili. Allah nikako neće ukazati na pravi put onome ko je lažljivac i nevjernik." (Zumer, 3) i

- **Širk u Allahovim imenima i osobinama.**

(وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)

„ Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji **iskreću** Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!" (E'araf, 180)

Katade, veliki islamski učenjak iz generacije tabiina, kaže da riječ „iskreću“ znači „**da širk čine**“.

Primjeri Velikog širka:

1. Dova nekome drugom, mimo Allahu

Dova je srž ibadeta, pa ko uputi dovu nekome drugom mimo Allahu učinio je širk.

(وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا)

"i ne molite se, pored Allaha, nikome!" (Džin, 18)

Nije dozvoljeno upućivati dovu ni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, niti bilo kome drugom od stvorenja.

2. Zavjet nekome drugom, mimo Allahu – da se čovjek obaveže nečim što mu je šerijatski obavezno ili neobavezno.

Osnova za *zavjet* je nepoželjnost.

3. Prinošenje žrtve nekome drugom, mimo Allahu jer je prinošenje žrtve ili klanje životinje (zebh) u osnovi ibadet, pa je prinošenje žrtve nekome drugom od vrsta Velikog širka.

(قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ)

"Reci: 'Klanjanje moje, i **obredi moji**, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova'" (El-En'am, 162)

"**Obredi moji**" (*nusukii*) spomenuti u ajetu odnosi se na prinošenje žrtve (zebh).

4. Oslanjanje na nekog drugog mimo Allaha u onome što može samo On, kao oslanjanje na mrtvacu, na odsutne da mogu donijeti korist ili otkloniti štetu.

(وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)

"a u Allaha se pouzdajte, ako ste vjernici!" (El-Maide, 23)

5. Pokorovanje učenjacima, vladarima, vođama i sl. u dozvoljavanju onoga što je zabranjeno i zabranjivanju onoga što je dozvoljeno, pa ko im se pokori uzeo ih je za suparnika Allahu u propisivanju propisa.

(اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا
وَاحِدًا لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ)

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da se samo jednom Bogu klanjaju, - nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu ravnim smatraju. (Et–Tevbe, 31)

2. Mali širk je sredstvo do Velikog širka koji je spomenut u šerijatskim tekstovima. Može da bude u **srcu, riječima i djelima**. Mali širk je manje opasan od Velikog širka.

Vrste malog širka:

1. Rija – to je pretvaranje ili da čovjek radi dobra djela da bi ga neko **pohvalio**.

- A čak i da te pohvale ljudi nemaš od toga nikakve koristi.

Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Najviše čega se bojim za svoj ummet je mali širk." Upitaše: "A šta je to Allahov poslaniče?" Reče: "To je **rija**."

2. Zaklinjati se nečim mimo Allahom

Zabranjeno je zaklinjati se bilo čim mimo Allahom, bilo da je Poslanikom ili sl.

Kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko se zaklete nečim mimo Allahom, počinio je kufr ili širk." (Ebu Davud i Tirmizi)

Zabranjeno se zaklinjati Kabom.

3. Da čovjek kaže: "Kako hoće **Allah i ti**" a treba reći: "Kako hoće Allah **a zatim ti**" ili "Da nije bilo **Allaha i tebe...**" a treba: "Da nije bilo Allaha **a zatim tebe**."

Razlike između Velikog i Malog širka:

- Veliki širk izvodi počinioaca iz vjere, dok mali širk ne izvodi,
- Ko umre čineći Veliki širk biće vječno u Vatri, dok ko umre čineći Mali širk neće, ako Allah Uzvišeni bude htio oprostiti će mu,
- Veliki širk poništava sva djela, a Mali širk poništava samo djelo u kojem je učinjen Mali širk. Npr. Ko počini Mali širk u **namazu**, biće mu poništen namaz, ali ne i njegov **post, zekat** i sl.

Sredstva koja vode do širka:

1. Pretjerivanje

Kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Čuvajte se pretjerivanja, jer zaista su propali oni prije vas zbog pretjerivanja u vjeri." (Bilježi Ahmed)

Rekao je Ibn Tejmijje, rahimehullah, da to podrazumijeva sve vrste pretjerivanja i u ubjeđenjima i u djelima.

2. Ljubav

(وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ)

"Ima ljudi koji su umjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha." (El-Bekare, 165)

3. Pretjerano hvaljenje (El-Itrau)

Npr. pretjerano hvaljenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, davanje njemu svojstava koja su isključivo Allahova svojstva i sl.

Klanjanje pored kabura iako je namaz Allahu je sredstvo za širk.

Građenje na kaburovima, uzdizanje i ukrašavanje kaburova su sredstva za širk.

Kaže šejh Ibn Baz, rahimehullah: "Ako neko tavafi oko kabura približavajući se mrtvacu to je kao dova upućena njemu ili traženje oprosta i to je VELIKI ŠIKR, a ako tavafi oko kabura smatrajući to približavanjem Allahu...a ne mrtvacu, to je NOVOTARIJA i sredstvo prema širku."

Omer ibnul-Hattab je posjekao drvo na Hudejbiji za vrijeme svoje vladavine da se ne bi obožavalo to mjesto i da se ne bi gradio kabur.

Radnje ili riječi koje su između širka i sredstava, shodno ubjeđenju u srcu:

1. Nošenje konca i sl. s namjerom otklanjanja nevolja ili radi zaštite, to je širk.

2. Nošenje zapisa oko vrata i sl. ili davanje djeci da ih nose radi zaštite od uroka, bilo da je kao ogrlica sastavljena od kuglica ili sl. to je širk. Pa, nosi smatrajući da taj zapis donosi korist ili otklanja štetu to je Veliki širk, a ako smatra da je zapis sredstvo za spomenuto onda je Mali širk.

3. Traženje berićeta od drveća, kamenja, kaburova i sl. je širk jer se traži berićet od nekog mimo Allaha.

4. Sihr je širk jer se čovjek veže za šejtane a ne za Allaha i zato što postoji prizivanje gajba.

5. Proricanje budućnosti

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko posjeti vračara, pa mu povjeruje što je rekao **učinio je kufr** (nevjerstvo) u ono što je objavljeno Muhammedu." (Ahmed i Hakim, sahih)

6. Astrologija tj. dokazivanje stanja na Zemlji putem svemirskih kretanja. To je dio sihra a sihr je zabranjen, jer je to zasnovano na pretpostavkama a ne na stvarnosti.

Međutim, ukoliko bi bilo zasnovano na znanstvenim činjenicama, kao npr. da čovjek kaže: "Kada se pojavi ta i ta zvijezda počinje to i to doba ili počinju sazrijevati plodovi i sl. to nema problematike.

7. Pripisivanje blagodati drugom mimo Allaha jer svaka blagodat na dunjaluku i na ahiretu je od Allaha.

(وَمَا بِكُمْ مِّنْ نُّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأُرُونَ)

"Od Allaha je svaka blagodat koju uživate, a čim vas nevolja kakva zadesi, opet od njega glasno pomoć tražite." (En-Nahl, 53)

Npr. da čovjek pripiše blagodat sticanja imetka ili ozdravljenja nekom čovjeku, to je širk. Nego, ako nam neko pomogne u imetku ili ozdravljenju nekada ima koristi od toga a nekada ne.

6. Nifak (licemjerstvo)

Sidk (iskrenost) je temelj odnosa prema Allahu Uzvišenom ali i prema stvorenjima, a to je da čovjek obavijesti o nečemu onako kako je u stvarnosti.

"Dosta je čovjeku laži da prenese sve što čuje." – hadis. tj. ne trebamo pričati ono što ne znamo tačno.

- **Sidk** je uslov ispravnosti šhadeta: *La ilahe illellah* jer je to prikazivanje na djelima onoga što se nalazi u srcu.
- A što se tiče međuljudskih odnosa: "Najgori ljudi su sa dva lica." (Bilježe Buharija i Muslim)

Jezička definicija:

(نفق) Gušterova jazbina (Spoljašnost jazbine je pijesak i zemlja a unutra tunel, put), tunel i sl.

Šerijatska definicija:

Pokazivanje u javnosti islama i dobra, a skrivanje kufra i zla.

(إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا)

"Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći." (En-Nisa, 145)

Pravilo: Nikoga nemamo pravo proglasiti munafikom (licemjerom).

- Osobine munafika se nalaze u suri Et-Tevba (Pokajanje).

Početak licemjerstva (nifaka):

U Mekki nisu postojali licemjeri jer je u osnovi bilo opasno prikazivati islam javno, ali nakon hidžre tj. nakon Bitke na Bedru određena skupina Medine iz plemena Evs i Hazredž, ali i nekolicina židova javno su prešli na islam ali su skrivali nevjerstvo u svojim srcima.

Vođa plemena Hazredž **Abdullah ibn Ubejj ibn Selul** kojeg su prije dolaska Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu željeli postaviti kao vladara, međutim, to mu je izmaklo u trenutku, pa se okrenuo protiv njega iako to ponekad javno nije pokazivao.

Među muhadžirima nije bilo munafika jer su oni dobrovoljno napustili Mekku, a ne silom tako da nije uopće bilo potrebe za tim.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio ubijati munafike, kako je to rekao Omeru, radijallahu anhu: "Ne volim da kažu Arapi kako Muhammed ubija svoje drugove."

- Licemjeri misle da će na Sudnjem danu moći slagati Allahu kao što na ovom svijetu lažu vjernicima kada kažu: "Vjerujemo", jer osnova je da muslimani vrednuju ljude na dunjaluku shodno njihovoj spoljašnosti.
- Pohod na Tebuk: muslimani su krenuli dok su munafici ostali u Medini a među njima i tri ashaba. Nakon pohoda, svi su davali isprike (opravdanja) dok ova trojica rekoše da nemaju opravdanja a bilo im je rečeno da slažu, međutim, odlučili su da kažu istinu. Pa im je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da idu dok Allah ne donese presudu. 50 dana nema objave. U tom periodu porodice su otišle svojim očevima, a zatim zabrana komunikacije sa ljudima...Nakon 50 dana, naveče je spuštena objava iz sure Et–Tevbe da im je oprošteno. Onda dolaze ashabi i čestitaju im na tome. Pa, Allah objavljuje ajet:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ)

"O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!" (Et–Tevbe, 119)

Zbog te iskrenosti, rekao mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Raduj se najboljem danu od kad te majka rodila." tj. potvrda u Kur'anu da mu je Allah oprostio. Poslije je ovaj ashab rekao: "Nikad više neće laž na moja usta izaći."

Vrste nifaka:

- 1. Veliki nifak** (srčani ili nifak sa ubjeđenjem) – izvodi počinioca iz islama.

(وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ)

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha i u onaj svijet!' - a oni nisu vjernici".

(El–Bekare, 8)

Neki učenjaci kažu da nema za njega tevbe, ali ispravnije je da se može pokajati iskreno čineći tevbu.

Vrste Velikog nifaka:

1. Nijekanje Allahovog poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
2. Nijekanje nečega od onoga s čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
3. Mržnja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
4. Mržnja nečega od onoga s čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
5. Radovanje slabljenju Poslanikove vjere.
6. Mržnja prema napretku Poslanikove vjere.

Ovo je šest vrsta nifaka i onaj kod koga se one nađu, biće na najnižem stepenu u Džehennemu.

2. Mali nifak (nifak djelima) – ne izvodi iz islama.

Vrste malog nifaka:

1. Kad govori – laže,
2. Kad obeća – prevari,
3. Kad mu se nešto povjeri, on to pronevjeri,
4. Kad se raspravlja (svađa), prelazi granicu i

Od znakova nifaka: voli da bude pohvaljen za ono što nije učinio, prezire pokudu koja je kod njega, prezire onoga ko mu ukaže na nedostatke, malo spominje Allaha (zikr), lijeno obavlja ibadete i čak to radi zbog ljudi...

Ashabi su se bojali nifaka, npr. Omer ibnul Hattab i događaj sa Huzejfe ibnul Jemanom, radijallahu anhumu, kada je Omer pitao da li je on na spisku munafika jer je Huzejfe bio povjerenik tajni Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je to znao.

Rekao mu je Huzejfe: "Nisi i nakon tebe neću nikome više reći."

Pa se Omer brinuo da li je munafik ili ne a poznato je koliki je stepen imana imao.

Kaže imam Buharija u Sahihu: "Rekao je Ibn ebi Mulejke: 'Doživio sam 30 ashaba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a svi su se za sebe bojali nifaka.'"

Spominje se od Hasana da je rekao: "Boji ga se samo vjernik a siguran je od njega samo licemjer." I takođe: "Ko se ne boji nifaka takav je licemjer."

Primjer Ebu Bekra i Hanzale kada su kazali da su licemjeri jer kada odu od Poslanika, sallallahu aljehi ve sellem, nisu više na takvom stepenu imana...

Opasnost uzimanja dobrih dijela kao sredstvo do Allaha, a ustvari nije iskreno, npr. Mesdžid Dirar koji je spomenut u suri Et–Tevbe.

Takođe je rekao Omer: "Allah se smilovao onom ko mi ukaže na greške."

Omer ibn Abdulaziz je postavio čovjeka koji će ga pratiti (špijunirati), pa mu kaže da šta god primjeti loše kod Omera da mu kaže: "Boj se Allaha!"

Lijek za nifak: rad tajnih ibadeta.

5. Novotarija (bida')

Jezička definicija:

Nešto što se pojavilo sada bez sličnog u prošlosti.

(قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِّنَ الرُّسُلِ)

"Reci: 'Ja nisam **prvi** poslanik.'" (El-Ahkaf, 9)

(بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)

"On je **Stvoritelj** nebesa i Zemlje, i kada nešto odluči, za to samo rekne: 'Budi!' – i ono bude." (El-Bekare, 117)

Šerijatska definicija:

(من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد)

"Ko uvede u ovu našu stvar ono što nije od nje to se odbija."

"Ko uvede": tj. nešto novo, što nije bilo prisutno.

"u ovu našu stvar": tj. u vjeri islamu, a ne misli se na dunjalučke aktivnosti, kao npr. stan, hrana, odjeća, prevozna sredstva i sl.

"ono što nije od nje": tj. u suprotnosti je sa Poslanikovoju, sallallahu alejhi ve sellem, uputi.

"to se odbija": neće biti prihvaćeno jer je htio tim djelom približavanje Allahu Uzvišenom.

(الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ)

- "Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera."(El-Maide, 3)

Allah nas upućuje da je vjera islam potpuna te nije potrebno nikakvo dodavanje, pa onaj ko nešto doda u vjeri on ne potvrđuje potpunost vjere nego je smatra manjkavom.

A ovaj ajet je obavljen na Oprosnom hadžu i poslije njega nisu objavljivani ajeti u vezi propisa, kako spominju učenjaci, stoga zaključujemo da je vjera islam tada bila potpuna.

Ubjeđeni smo da je najučeniiji čovjek po pitanju islama Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, da je on najbolji opominjač, da je najriječitiji čovjek, najiskreniji u obavještanju, pa i pored toga, neki ljudi kažu da novotarija nije zabluda nego prave podjelu novotarija na dobru, lošu, pokuđenu i sl., a taj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Svaka novotarija je zabluda."

- Rekao je Džabir ibn Abdullah, radijallahu anhum: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi na svojoj hutbi zahvalio Allahu i pohvalio Ga kako Mu to priliči, a zatim kazao: 'Koga Allah uputi neće ga niko u zabludu odvesti, a koga u zabludu odvede nema mu upućivača. Zaista je najiskreniji govor Allahov govor, a najbolja uputa je Muhammedova uputa, a najgora djela su novine, a svaka novina je novotarija, a **svaka novotarija je zabluda**, a svaka zabluda je u Vatri.'"

(Bilježi Nesai, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim)

- Možemo primjetiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao općenito da je svaka novotarija zabluda i zaprijetio čak Vatrom. A u islamu nije došao izuzetak. Pa je to svakako upozorenje na novotarije da ih se treba kloniti.

- Događaj Abdullah ibn Mes'uda, radijallahu anhu

Rekao je Ebu Musa el-ešari, radijallahu anhu: "Vidio sam u džamiji ljude kako sjede u halkama iščekujući namaz. U svakoj halki je sjedio čovjek a u njegovim rukama kamenčići i govori: 'Recite: Allahu ekber stotinu puta!', te oni to izgovore stotinu puta. Pa kaže: 'Recite: La ilahe illellah stotinu puta!' te oni to izgovore stotinu puta. Zatim kaže: 'Recite: 'Subhanallah stotinu puta!' pa oni to izgovore stotinu puta."

Zatim im je Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, rekao: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, vi ste izgleda na boljoj vjeri od vjere Muhammedove ili ste ključevi vrata zablude!"

Rekoše: "Tako nam Allaha, o Ebu Abdurrahmane, nismo ništa drugo željeli osim dobro."

Kaže: "A koliko je samo onih koji žele dobro ali ga ne ostvare. Zaista nam je Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio da ima ljudi koji uče Kur'an ali on ne prelazi njihove ključne kosti. Tako mi Allaha, ne znam moguće je da ih je većina od vas, a zatim ih napusti."

Ravija događaja spominje da je većinu tih vidio među haridžijama kada su se oni pojavili poslije.

- Primjer Abdullah ibn Omera, radijallahu anhuma

Čuo je čovjeka nakon što je kihnuo da je rekao: "elhamdulillah ves-salatu ves-selamu ala resulillah", pa mu reče: "Nije nas tako podučio Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", nego: "Ako neko od vas kihne neka se zahvali Allahu" a nije rekao: "Neka donese salavat na Poslanika."

- Rekao je Ibn Sirin, rahimehullah: "Neće se čovjek prihvatiti novotarije a da neće ostaviti sunnet."
- A Ejjub es-Sihtijani, rahimehullah: "Što se više bude čovjek trudio u radu novotarije – sve više se udaljava od Allaha."

Razlozi pojave novotarija:

1. Slijedenje strasti (davanje prednosti strastima nad dokazima),
2. Posjedovanje malo znanja o islamu (o hadisima i na šta upućuju, o govoru učenjaka prvih generacija, neznanje ciljeva islama...),
3. Slijedenje običaja (očeva i ostalih predaka),
4. Kada novotar bude dobar govornik (orator)...

Opasnost novotarija se ogleda u:

1. Allah Uzvišeni neće prihvatiti djelo koje je novotarija,
2. Onaj ko uvede neku novotariju snosit će svoj grijeh i grijeh svih onih koji ga budu slijedili do Sudnjeg dana, jer : "Ko uvede neki loš običaj (sunnet) ima za to grijeh i grijeh onih koji ga budu slijedili."
3. Čovjek koji čini novotarije stalno se udaljava od Allaha Uzvišenog,

4. Onaj koji čini novotarije je proklet od Allaha,
5. Onaj koji čini novotarije biće odvráćen od Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, vrela na Sudnjem danu, pa kada on bude kazao: "To su moji ashabi!", pa će mu biti rečeno: "Ti ne znaš šta su oni uveli novo poslije tebe."
6. Radom novotarija se ukazuje na dvije činjenice:
 - a. Optužba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za neznanje tj. da nije znao to neko djelo pa ga ovaj novotar podučava sada.
 - b. Optužba za pronevjeru, tj. u dostavljanju poslanice od Allaha Uzvišenog u smislu da je sakrio nešto od Objave pa sada novotar to obznanuje.

U vezi spomenutog, rad novotarija je takođe i **optužba ashaba**:

- a. da nisu dovoljno poznavali vjeru pa je novotar to obznanio poslije njih,
- b. njihova manjkavost u obavljanju ibadeta koje je novotar uveo poslije njih,
- c. ubjeđenje da su oni koji su došli poslije ashaba bolji od njih.

Stoga, stav ehlu sunneta je, kao što kaže Ibn Kesir, rahimehullah: **"Što se tiče ehlu sunneta vel-džemata, kažu da svaki govor ili djelo koje nije potvrđeno od ashaba da je novotarija jer da je to bilo dobro oni bi nas pretekli u tome zato što nisu ostavili ni jedan vid dobra a da nisu požurili da ga urade."**

Vrste novotarija

1. El-bidatu el-hakikijjeh: novotarija za koju nema šerijatski dokaz, kao npr. obilaženje (tavaf) oko kabura (turbe), traženje pomoći preko mrtvaca u kaburovima, da se čovjek odluči samo šutiti i tako se približavati Allahu, penjanje na pećinu Hira u Mekki približavajući se Allahu i sl.

2. El-bidatu el-idafijjeh:

- s jedne strane je povezana sa dokazom, a s druge nije.

Npr. Učenje ezana za bajram-namaze.

- Pa je povezan s dokazom jer je ezan propisan u islamu i to je način približavanja Allahu Uzvišenom, a s druge strane, nije povezana sa dokazom

jer nema dokaza da je ezan propisan za bajrame ili namaz za pomračenje Sunca i sl.

- Takođe obilazak oko Kabe 9 puta je ova vrsta novotarije jer u islamu postoje dokazi o obilasku oko Kabe (tavaf) ali nije propisan taj broj.

- Izgovaranje zikra: **estagfirullah** nakon svakog namaza naglas i zajednički, jer učenje istigfara je u osnovi sunnet, ali izgovaranje naglas i zajedno u džematu je novotarija.

Spomenut ćemo primjer dva čovjeka, obojica daju sadaku dva puta u toku dana. Jedan od njih smatra da dvije sadake date u istom danu je posebno djelo i poziva ljude u to, dok drugi čovjek ne smatra da postoji posebna nagrada nego to radi jer želi da uradi što više dobrih djela.

Prvi čovjek je uveo novo u vjeru što nije od nje, jer poznate su velike koristi sadake u islamu ali nije spomenuto tim brojem, dok drugi čovjek želi da uradi što više dobrih djela ne smatrajući da je taj broj određen pa se to smatra pozitivnim.

Može biti djelo propisano ali postaje novotarija jer se suprostavlja islamskim propisima u sljedećim stvarima:

- 1. Razlog** kao npr. da čovjek posti na rođendan ili da obavlja umru.
- 2. Vrsta** kao npr. da čovjek zakolje za kurban mimo stoke koja je propisana, kao što je krava, ovca i sl. pa zakolje npr. konja.
- 3. Broj** kao npr. da čovjek obavlja tavaf oko Kabe i doda ili oduzme na propisan broj tj. sedam krugova.
- 4. Kakvoća** kao npr. da čovjek dok se abdesti da promijeni redoslijed pranja dijelova tijela.
- 5. Vrijeme** kao npr. da hadžija boravi na Arefatu neki drugi dan mimo 9. zulhidždžeta.
- 6. Mjesto** kao npr. da čovjek boravi u i'tikafu negdje mimo džamije.

Jedna od podjela novotarija je i shodno ubjeđenju, pa se dijeli na:

- 1. El-I'tikadijeh** tj. da čovjek bude ubjeđen u suprotno s čime je došao islam, kao npr. novotarije haridžija: da ko učini veliki grijeh da je nevjernik, novotarije muatezila: negiranje odredbe (kadera), negiranje Allahovih svojstava, "stepen između dva stepena".

2. El-Amelijeh tj. novotarije vezane za djela čovjeka a može biti zbog jednog od šest spomenutih razloga.

Kako se suprostaviti novotarijama?

1. Konstantno pojašnjavanje osnova islama (dva šhadeta),
2. Pobijanje novotarija sa dokazima,
3. Detaljnim pridržavanjem za Kur'an i sunnet,
4. Slijedenjem ispravnih prethodnika...

Šta znači "**lijepa novotarija**"?

Neki učenjaci su napravili podjelu na: lijepa i loša novotarija, međutim, to nije ispravno jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista svaka novotarija vodi u Vatru" i nije napravio izuzetak.

Primjeri za "lijepu novotariju" prema nekim učenjacima:

1. U ibadetima:

- Obilježavanje rođenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,
- Izgovaranje nijjeta prije namaza,
- Posljednje napuštanje Kabe izlazeći unazad,
- Ustajanje kada se spomene njegovo rođenje.

2. U običajima

- Pranje ruku prije jela,
- Korištenje kašika i sl.

3. U sredstvima kako bi se ostvarili ciljevi islama

- Izučavanje gramatike arapskog jezika,
- Građenje škola,
- Pisanje knjiga i sl.

A imam Malik ibn Enes:

(من ابتدع في الإسلام بدعة يراها حسنة فقد زعم أن محمدا - صلى الله عليه وسلم - خان الرسالة لأن الله يقول: الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا (المائدة, 3)

"Onaj ko uvede u islam novotariju i smatra da je lijepa takav zastupa da je Muhamed, sallallahu alejhi ve sellem, pronevjerio poslanicu, jer je Allah rekao:

'Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.'"

Šta znače riječi Omera ibnul-Hattaba, radijallahu anhu: **"Kako je divna ova novotarija?"** kada je vidio ljude okupljene ponovo oko jednog imama u džamiji na teravij–namazu.

Neki učenjaci su rekli da je to lingvističko (jezičko) značenje, međutim, šejh Ibn Usejmin, rahimehullah, smatra da to nije potpuno značenje Omerovih riječi nego je to **relativna novotarija**. To jest bio je napušten taj sunnet klanjanja teravij–namaza iza jednog imama tj. Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ne bi bio propisan obaveznim, pa cijela vladavina Ebu Bekra, radijallahu anhu, i početak vladavine Omera, radijallahu anhu, nije klanjanja teravija iza jednog imama, nego je Omer, kao halifa rekao da bi bilo dobro da ljudi se okupe oko jednog imama te zajedno klanjanju teraviju, i preporučio Ubejj ibn Ka'ba i Temim ed–Darija, radijallahu anhu, da budu imami. Stoga, izreka Omera, radijallahu anhu: **"Kako je divna ova novotarija?"** pripisuje se shodno tome da je spomenuti period bila ta praksa napušena.

Odgovor na spomenuto je takođe:

1. Teravij–namaz je propisan i potvrđen u sunnetu i riječima i djelima. Hadis Džabir ibn Abdullaha, radijallahu anhu: "da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa ljudima u noćima ramazana osam rekata" a takođe se prenosi da je predvodio ashabima tri noći ramazana te da je napustio iz straha da ne bude propisano kao obavezno (farz).

2. Riječima: Podsticao je da se ostane u ramazanskim noćima sa imamom do kraja namaza: "Ko ostane sa svojim imamom do kraja biće mu upisano da je klanjao cijelu noć."

3. Omer, radijallahu anhu, je naredio da se klanja zajedno teravij–namaz jer je nestala prepreka tj. Objava je završena Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, smrću pa ne može više biti propisana kao obavezna.

Zbog čega je neispravno dijeliti novotarije na lijepe i loše?

1. Jer su dokazi u islamu o zabrani novotarije opći a nije spomenut izuzetak.

2. Govor o lijepoj novotariji otvara vrata uvođenja novih stvari i to se ne bi moglo zaustaviti.

3. Ako bi bilo dozvoljeno dodati u islam nešto novo u tom slučaju bi bilo dozvoljeno i oduzeti nešto od njega u ime lijepe novotarije.

4. Govor o lijepoj novotariji vodi u mijenjanje vjere jer kada god se pojavi nova generacija i uvedu neki ibadet pa ga nazovu "lijepa novotarija" tako će se umnožiti novotarije i promijeniti se vjera islam.

Pitanje:

Kako da spojimo ovako jasan hadis: "Svaka novotarija je zabluda" i drugi hadis: "Ko uvede u islam lijep sunnet (običaj) njemu pripada nagrada i nagrada onoga koji ga slijedi do Sudnjeg dana?"

Odgovor:

Značenje hadisa: "**Ko uvede u islam lijep sunnet (običaj)**" tj. ko uvede neko djelo koje je u osnovi sunnet a dokaz tome je kontekst izgovorenog hadisa a to je događaj kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao na davanje sadake gostima koji su stigli u Medinu. Ashabi su počeli da donose ono što mogu dati a jedan čovjek od ensarija je prvi donijeo vreću koju je jedva nosio te je stavi u krilo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda je on izgovorio hadis: "Ko uvede u islam lijep sunnet (običaj) njemu pripada nagrada i nagrada onoga koji ga slijedi do Sudnjeg dana." Pa je ovaj ensarija prvi počeo davati sadaku koja je već propisana u islamu tako da nije ništa novo uveo. S druge strane, "**Ko uvede u islam lijep sunnet (običaj)**" tj. uvede način dolaska do nečega već propisanog, npr. sakupljanje Kur'ana u jednu zbirku (mushaf), pa je to lijep običaj jer to vodi u ujedinjenje muslimana a spriječava njihovo razjedinjenje.

Primjer istog je i sakupljanje i zapisivanje sunneta koje služi za njegovo bolje čuvanje i memorisanje.

6. La ilahe illellah (Nema drugog istinskog božanstva osim Allaha)

- Prvo šta treba izgovoriti kada čovjek želi da uđe u islam.
- Neće čovjeku koristiti dobra djela bez ovih riječi. (primjer Abdullah ibn Džud'ana koji je mnogo hranio ljude ali nije vjerovao u proživljenje na Sudnjem danu)
- Ove riječi će činiti šefa'at na Sudnjem danu. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, rekao: "Najsretniji čovjek s mojim šefa'atom biće onaj koji je **najiskrenije rekao**: 'La ilahe illellah'." (Buharija)
- Najbolja vrsta zikra. Od Džabira, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji zikr je: la ilahe illellah"
- Ko kaže: "La ilahe illellah" ući će u Džennet, pa čak i ako je činio nemoral i konzumirao alkohol, kao što je to rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Zerru, radijallahu anhu.
- Hadis "kartice"

Ruknovi "La ilahe illellah"

1. **negacija** (nema boga),
2. **potvrda** (osim Allaha)

Dokazi:

1.

(وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ)

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!'" (En-Nahl, 36)

2.

(وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)

"I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte" (En-Nisa, 36)

3.

(وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ)

"Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate!" (El-Isra, 23)

4.

(قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ)

"Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!' Pa ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!'" (Alu Imran, 64)

Šartovi "la ilahe illellah"

(العلم واليقين والقبول والإنقياد فادري ما أقول)

(والصدق والإخلاص والمحبة وفقك الله لما أحبه)

1. Ilm (znanje) a ono negira neznanje, tj. da čovjek zna da nema istinskog božanstva koji zaslužuje da se obožava, osim Allaha Uzvišenog.

(فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

- "**Znaj** da nema boga, osim Allaha!" (Muhammed, 19)

(وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ)

- "Oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju – neće moći da se za druge zauzimaju; moći će samo oni **koji Istinu (šehadet) priznaju, oni koji znaju.** (Ez-Zuhruf, 86)

"Ko umre a **zna** da nema boga osim Allaha ući će u Džennet." (hadis bilježi Ahmed)

2. Jekin (ubjeđenje) a on negira svaki vid sumnje, tj. da onaj ko izgovara riječi tevhida čvrsto vjeruje u to i da nimalo ne sumnja.

(إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ)

- "Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, **i poslije više ne sumnjaju**, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!" (El-Hudžurat, 15)

- Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svjedočim da nema boga osim Allaha i da sam ja Njegov rob i poslanik. Nijedan rob neće sresti Allaha sa ove dvije riječi, **bez sumnje u njih**, a da neće ući u džennet." (hadis je vjerodostojan)

3. Kabul (prihvatanje) tj. da čovjek prihvati ono na šta upućuje iskreno robujući samo Allahu, a ostavljanje ibadeta nekom drugom, te da bude zadovoljan time.

(إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ)

- "Kad im se govorilo: 'Samo je Allah Bog!' – **oni su se oholili** i govorili: 'Zar da napustimo božanstva naša zbog jednog ludog pjesnika!?' (Es-Safat, 35-36)

4. Inkijad (pokoravanje) tj. da čovjek obožava samo Allaha i da se pokorava Njegovom šerijatu, vjerujući u njega smatrajući ga istinom.

Ako bi samo izgovorio a ne bi se pokorio takav je kao primjer Iblisa i njemu sličnih.

(وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ)

- "I povratite se Gospodaru svome **i pokorite Mu se** prije nego što vam kazna dođe, - poslije vam niko neće u pomoći priskočiti." (Ez-Zumer, 54)

5. Sidk (iskrenost u izgovoru) tj. da čovjek iskreno izgovori, da mu jezik potvrđuje ono što se nalazi u srcu, a srce ono što je na jeziku, pa ako bi samo jezikom izgovorio ne bi bilo dovoljno da bude musliman.

(أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ)

- "Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one **koji govore istinu** i na one koji lažu."

(El-Ankebut, 2-3)

- Od Muaz ibn Džebela, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, rekao: "Nema nikog da **posvjedoči** da nema drugog boga, osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, **iskreno iz srca**, a da ga Allah neće zabraniti Vatri." (Buharija i Muslim)

6. Ihlas (iskrenost u djelima) tj. da čovjek radi sve vrste ibadeta isključivo samo radi Allaha a nije dozvoljeno uputiti ni jednu vrstu ibadeta poslaniku, meleku, dobrom čovjeku, džinu niti bilo kome drugom jer će tada učiniti mnogoboštvo (širk).

(أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ)

- "**Iskreno ispovjedanje vjere** dug je Allahu!" (Ez-Zumer, 3)

(وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءً)

- "a naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, **da Mu iskreno**, kao pravovjerni, **vjeru ispovjedaju**." (El-Bejjine, 5)

- Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, rekao: "Najsretniji čovjek s mojim šefa'atom biće onaj koji je **najiskrenije rekao**: 'La ilahe illellah'." (Buharija)

7. Mehabbeh (ljubav) tj. da čovjek iskreno voli Allaha iz srca jer ako Ga ne bi volio bio bi nevjernik (kafir).

(قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ)

- "Reci: '**Ako Allaha volite**, mene slijedite, i vas će Allah voljeti'" (Alu Imran, 31)

(وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ)

"Ima ljudi koji su umjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali **pravi vjernici još više vole Allaha**." (El-Bekare, 165)

*Neki učenjaci dodaju i osmi uslov (šart), a to je:

8. Da se nevjeruje i negira sve što se obožava osim Allaha Uzvišenog.

(فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ)

- "**Onaj ko ne vjeruje u šejtana, a vjeruje u Allaha** – drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti. – A Allah sve čuje i zna." (El-Bekare, 256)

7. Muhammedu resulullah (Muhammed je Allahov poslanik)

Ruknovi Muhammedu resulullah

1. Da posvjedočimo da je rob (odgovor kršćanima)
2. Da posvjedočimo da je Poslanik (odgovor jevrejima)

Šartovi Muhammedu resulullah

- Allah Uzvišeni je spojio svjedočanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanika sa Svojim svjedočenjem u šhadetu. U svakom ezanu i ikamet, na tešehudu se spominje.

Ali je problematika što neki muslimani izgovore te riječi ali ne potvrde djelima, a neki ni svojim srcem.

Svjedočenje da je Muhammed Allahov Poslanik, tj. svjedočenje da je poslan svim stvorenjima (ljudima i džinnima), a **poslanik** je čovjek kojem je Allah Uzvišeni objavio *šerijat* i naredio mu da ga dostavi.

Jer, ljudi prije Nuha, alejhis-selam, bili su jedan narod te im nije bio potreban poslanik, a zatim su se razmnožili i počeli međusobno razilaziti pa su bili u potrebi za poslanikom, a onda im je Allah Uzvišeni poslao poslanika, kao što kaže:

(كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ)

"Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, pa je Allah slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomenu, i po njima je slao Knjigu sa Istinom, da po njoj sudi ljudima u onome u čemu su se oni razilazili." (El-Bekare, 213)

Poslanici su bili poslani onda kada su se ljudi počeli razilaziti kako bi im presudili po istini, tako je prvi poslanik bio Nuh, alejhis-selam, a posljednji Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Obaveza je vjerovati da je on posljednji u nizu poslanika.

Greška je što neki tvrde da je prije Nuha, alejhis-selam, bilo poslanika, jer Allah Uzvišeni kaže:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ)

"Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega." (En-Nisa, 163)

U hadisu o šefa'tu (zauzimanju) na Sudnjem danu rečeno je da će ljudi doći kod Nuha, alejhis-selam, te će mu reći: "Ti si **prvi poslanik** kojeg je Allah poslao stanovnicima Zemlje."

A onaj ko bi pozivao u to da je vjerovjesnik poslije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, propis za takvog je da je nevjernik, zbog riječi Uzvišenog:

(وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ)

"Nego je Allahov Poslanik i posljednji vjerovjesnik." (El-Ahzab, 40)

Važno je napomenuti da nije dovoljno samo jezikom izgovoriti *šehadet* (svjedočenje) nego je obaveza slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što je jedan od uvjeta da bi djelo bilo primljeno kod Allaha Uzvišenog.

Šartovi (uslovi):

1. Vjerovanje u ono što je obavjestio

- jer kod čovjeka se ne smije pojaviti dvoumljenje u vezi onoga što nas Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava, nego čak u srcu treba da bude jače uvjerenje nego što jezik izgovara. Kaže Uzvišeni:

(فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ)

"...to je istina, kao što je istina da govorite!" (Ez-Zarijat, 23)

Stoga, čovjek ne smije da sumnja u Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, obavijesti. Međutim, on nije prisutan sada, nego je veza između njega i nas *lanac prenosilaca* (sened), te ako se potvrdi da je hadis zaista od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obaveza je vjerovati u njega.

2. Poslušnost njegovoj naredbi bez dvoumljenja, jer kaže Uzvišeni:

(وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا)

"Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora da, kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegovog Poslanika ne posluša, taj je očito skrenuo sa Pravog puta." (El-Ahzab, 36)

Stoga, neki ljudi, kada im dođe naredba od Allaha Uzvišenog ili Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, griješe jer tada počnu ispitivati da li je to naredba koja je obavezna (vadžib), ili je naredba koja ukazuje na poželjnost obavljanja djela (mustehab). Nažalost, to se danas dešava.

Međutim, toga se treba čuvati, jer ni ashabi, kada bi im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto naredio nisu ispitivali: "O Allahov Poslaniče, je li to obavezno ili je dobrovoljno?" Štaviše, pokoravali su mu se iskreno, bez ispitivanja o tome.

Šejh Ibn Usejmin, Allah mu se smilovao, kaže: ***"Dakle, nemoj ispitivati nego se pokoravaj, jer ti si onaj koji svjedoči da je Muhammed Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa uradi što ti naređuje!"***

Ali, u slučaju kada čovjek dođe u situaciju u kojoj je nešto naređeno, pa uradi suprotno, tada je njegovo pravo da pita da li je naredba bila na stepenu obaveznosti ili ne, jer ako je bila obavezna, onda se treba pokajati zbog kršenja naredbe, a ako nije bila obavezna, onda je manji problem.

3. Udaljavanje od onoga što je zabranio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez dvoumljenja

Stoga, nemoj reći: "To nije navedeno u Kur'anu...", pa da budeš od onih koji su propali, jer ono što se nalazi u sunnetu, to je naređeno da se slijedi i u Kur'anu, jer Uzvišeni kaže: "... slijedite ga!" (El-E'araf, 158), jer to je naredba općeg karaktera za sve što je rekao.

- zabrane: a. obavezne (stroke zabrane – harami)

b. poželjne (da čovjek izbjegava mekruhe – pokuđena djela)

4. Obožavati Ga samo kako je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio bilo da je iz oblasti akide (islamskog vjerovanja), govora ili nekih djela.

S obzirom na spomenuto, sve vrste novotara nisu upotpunili pravi smisao svjedočenja: Muhammedu resulullah (Muhammed je Allahov poslanik), jer su dodali nešto što nije od onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao, te se nisu ophodili lijepo prema njemu, sallallahu alejhi ve sellem.

Neki učenjaci su dodali još dva šarta (uslova):

5. Ne davati prednost ničijem govoru nad govorom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Prema tome, nije dozvoljeno da se prednost daje nekom od najučenijih ljudi ili predvodnika muslimana nad govorom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer smo svi mi, obični ljudi i predvodnici, obavezni slijediti njega.

Kada se nekim ljudima kaže: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem...", oni kažu: "Da, ali je imam taj i taj rekao to i to..." Ovakva izjava je veoma opasna, jer nije dozvoljeno da se bilo čiji govor uporedi sa Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, govorom, bez obzira ko bi taj čovjek i koju funkciju u društvu obnašao.

- Spominje se od Abdullaha ibn Abbasa, radijallahu anhumā, da je rekao:

"Gotovo da se kamenje ne počne bacati s nebesa na vas, ja vam kažem: 'Rekao je Allahov poslanik', a vi govorite: 'Rekao je Ebu Bekr i Omer.'"

Subhanallah! Kada je ovakav slučaj sa njima dvojicom, koji su najbolji ljudi na dunjaluku poslije poslanika i vjerovijesnika, šta onda reći kada se sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, upoređuju drugi ljudi, pa čak i ako su imami (predvodnici) ovog ummeta.

- To podrazumijeva da se njegovi hadisi ne stavljaju na mjesta koja su neprikladna jer je to vrsta prijezira.

- Također, u to spada i nepodizanje glasa pored njegovog kabura (koji se nalazi u Medini).

Jedne prilike vođa pravovjernih Omer ibnul-Hattab, radijallahu anhu, čuo je dva čovjeka koji su došli iz Taifa, te su počeli podizati glasove u Mesdžidu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im reče: "Da niste od stanovnika Taifa (jer su gosti iz daleka pa možda ne znaju propis), izudarao bih vas", jer je Allah Uzvišeni rekao:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ)

"O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikovog glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne osjetite." (El-Hudžurat, 2)

Nakon što je objavljen ovaj ajet, ashab po imenu Sabit ibn Kajs, radijallahu anhu, koji je do tada pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, govorio glasno, nakon što je objavljen ovaj ajet, sklonio se u svoju kuću i plakao dan i noć. To su oni koji poznaju vrijednosti i ulogu Kur'ana plemenitog.

Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazeći ashabe, što mu je bio i običaj brinući se o njima, pitao za Sabita, pa su mu rekli: "O Allahov Poslaniče, taj čovjek je u svojoj kući i plače dan i noć otkako je objavljen ovaj ajet." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Idi i reci mu da mi dođe." Došao mu je, a on mu reče: "Šta te rasplakalo, o Sabite?" "Ja sam glasan, pa se bojim da je ovaj ajet objavljen u vezi mene, jer Allah Uzvišeni kaže: '...da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne osjetite'", reče Sabit.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Zar nisi zadovoljan da živiš dostojanstveno, da pogineš kao šehid i da uđeš u Džennet."

Allahu ekber! Svako ko bude strahovao od Allaha, takav je siguran i spašen. Čovjek koji se sakrio u svoju kuću strahujući od Allaha Uzvišenog, ali On je Taj Koji ga je osigurao i spasio, te je zbog toga naša obaveza da vjerujemo da je Sabit ibn Kajs, radijallahu anhu, od stanovnika Dženneta, jer nas je tako obavijestio naš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

6. Voljeti ga više od bilo koga, osim od Allaha Uzvišenog.

Npr. Kada je Omer ibnul-Hattab, radijallahu anhu, rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov poslaniče, volim te više od svega, osim od samog sebe." Pa je odgovorio: "Ne Omere, sve dok ti ne budem draži i od samog tebe." Nakon toga, Omer reče: "Tako mi Allaha, draži si mi i od mene."

Kraj skripte o islamskom vjerovanju

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova.